

bioland

березень 2023

Цей матеріал перекладено українською мовою міжнародним проектом «Німецько-українська співпраця у галузі органічного сільського господарства». @всі права захищені. Повне чи часткове відтворення чи передача цієї публікації в будь-якій формі чи будь-якими засобами, з тому числі електронними, механічними, шляхом фотокопіювання чи запису у будь-якій іншій спосіб можливе лише за попередньої згоди авторів або видавців.

Маленьке насіння з потенціалом

Авторка:

Петра Мейер, Проєкт «Ланцюжок створення вартості органічного маку»

Про що йдеться

Мак є посухостійкою культурою та гарним доповненням до сівозміни. Проєкт «Ланцюжок створення вартості органічного маку» має на меті відновити вирощування маку і створює для цього маркетингові структури

Вирощування маку — це «пристрасть, яка породжує страждання». Так описує його Йозеф Шмідт, який вирощує цю культуру в своєму господарстві вже багато років. Він керує проєктом «Ланцюжок створення вартості органічного маку» і знає про переваги вирощування цієї культури. Мак забезпечує хороший врожай попередньої культури, може впоратися з посухою і дозволяє досягти прибуткової маржі.

Цвітіння маку припадає на пору року, коли майже не цвітуть інші культури. Тому мак є особливо цінним джерелом їжі для великої кількості комах. Після цвітіння утворюються капсули, що містять дрібне макове насіння. Вони мають чутливу оболонку і вміст жиру близько 40 відсотків. Їх можна збирати будь-яким комбайном. Але з насінням маку потрібно поводитися обережно на кожному етапі ланцюжка створення вартості. Якщо олія просочиться, він дуже швидко зіпсується.

Дрібне насіння необхідно попередньо очистити та просушити протягом перших десяти годин після збору. В іншому випадку існує ризик нагрівання врожаю, що може сильно погіршити якість маку.

Підходить для сухих умов

Фермер з органічного господарства Лукас Граус з Нижньої Франкнії вперше виростив мак в минулому році в рамках проєкту. Його озимий мак, посіяний восени з міжряддям 50 см, зійшов добре і пішов у зиму майже без бур'янів завдяки проміжному підгортанню. «Безумовно, ще занадто рано і не виправдано робити ейфорійні висновки щодо врожаю 2023 року з цього річного врожаю», — каже Граус. У минулому році він мав негативний досвід вирощування маку. Йому довелося переорати 75 відсотків свого врожаю ярого маку. У проєкті також бере участь органічний фермер Геріберт Крігер з Нижньої Баварії. Він посіяв 1,5 кг насіння на гектар на своїх полях широкорядним методом і, таким чином, отримав свій перший досвід вирощування ярого маку. «Я дуже люблю експериментувати і шукав стійку культуру, яка може впоратися з посухою», - розповідає Геріберт Крігер.

Два органічні фермери підійшли до вирощування маку по-різному. Їхній досвід та досвід інших виробників маку допомагає подальшому розвитку вирощування, оскільки на сьогоднішній день існує мало науково обґрунтованих результатів.

Більше азоту для озимого маку

Період з 20 вересня по 10 жовтня є найкращим для посіву озимого маку. Посівне вікно для ярого маку — з початку березня до 20 квітня. Вирощування на висоті до 700 метрів над рівнем моря можливе без проблем. У районах, де часто вимерзає озимий ячмінь, краще використовувати ярий мак, оскільки озимий мак дає трохи вищі врожаї, ніж ярий, але потребує більше азоту. Потреба в азоті для озимого маку становить 80-100 кг N/га, а для ярого – близько 60-80 кг N/га. Урожай зазвичай готовий до збору в серпні. Врожайність сильно варіюється: в середньому можна очікувати 700 кг/га, але також можливі врожаї до 1500 кг/га. У 2021 році мак у Німеччині вирощували на 1077 га.

Для успішного вирощування маку необхідно стежити за бур'янами та забезпечувати хорошу структуру ґрунту. Мак слід висаджувати на максимально чистому від бур'янів полі, на другому місці після дворічної конюшини. Через дуже повільний розвиток молодих рослин мак не є конкурентоспроможним у перші кілька тижнів росту. Починаючи з фази чотирьох листків, його можна підгортати агрегатами для захисту рослин і боронувати, починаючи з фази восьми листків. Насіння маку, що висіяне на глибину 1,5 см і швидко проростає, не слід боронувати наосліп. Однак, важливо

здійснити посів у вологий ґрунт. Паросток не має сили пробитися крізь засохлу кірку. Після того, як мак переживе первинну фазу розвитку, він може вирости до 1,3 метра висоту. Він також розвиває потужний стрижневий корінь, який дозволяє йому краще переживати періоди посухи. Після збирання врожаю на полі залишається велика кількість деревних рослинних решток, які мають позитивний вплив на наступні рослини, особливо на зернобобові культури. Мак не поріднений з жодною культурою, що вирощувалася раніше, і тому є гарним доповненням до сівозміни.

Однак, слід дотримуватися п'ятирічної перерви у вирощуванні.

Перш ніж насолоджуватися квітучим маковим полем, перед посівом слід отримати ліцензію на вирощування їстівного маку (*Papaver somniferum*) від Федерального агентства з опіуму. Воно контролює вирощування маку, оскільки молочний сік маку містить опіатні алкалоїди. У Німеччині дозволено вирощувати лише озимий мак з низьким вмістом морфіну Зено Морфекс (*Zeno Morphex*) та два сорти літнього маку з низьким вмістом морфіну Біола (*Viola*) і Мешко (*Mieszko*).

Капсула маку з незрілим насінням

Більше азоту для озимого маку

Органічна пекарня «Schedel — Der ökologische Backspezialist GmbH» переробляє готове до вживання насіння маку від Лукаса Грауса та Геріберта Крігера. Сімейний бізнес у місті Ебенсфельд, Верхня Франконія, підтримує проєкт від початку його реалізації у січні 2022 року. «Ми хочемо розробити альтернативу імпортованим товарам», – каже керуючий директор Лукас Шедель. Він переконаний, що високоякісна сировина — це єдиний спосіб досягти високої якості кінцевого продукту, що є головним пріоритетом для органічних пекарів. «Для мене важливо сприяти розвитку малих фермерських структур і бути незалежним від глобальних ринкових коливань і механізмів», — підкреслює він. Тому компанія робить ставку на довгострокове та регіональне партнерство.

Створення структур та налагодження зв'язків з партнерами

Мак на днях органічного поля

Проєкт «Ланцюжок створення вартості органічного маку» має на меті створити стабільний ланцюг вартості для органічного маку, залучити зацікавлені сторони і, таким чином, налагодити вирощування маку в довгостроковій перспективі. З цією метою всі партнери ринку об'єднуються в мережу один з одним.